

## NECESITATEA REFORMELOR FISCALE CONTINUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

### *THE NEED FOR CONTINUED TAX REFORMS IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE CONTEXT OF INTEGRATION INTO THE EUROPEAN UNION*

**CHIRIȚA Ariadna, studentă, Specialitatea: FB,**  
Academia de Studii Economice a Moldovei,  
Strada Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61, Chișinău, RM  
e-mail: [chirita.ariadna@ase.md](mailto:chirita.ariadna@ase.md)

**Abstract.** *Integration into the European Union requires a series of reforms, including in the fiscal field, which ensure convergence with European standards and the elimination of discrepancies. The national tax administration is responsible for administering taxes and duties, as well as managing other state budget revenues, including customs duties, property taxes, local taxes, and other taxes and contributions. The *acquis communautaire* represents the entirety of common rights and obligations arising from the status of a member state of the European Union, including those relating to consolidated administrative cooperation in the area of direct taxation, elimination of double taxation (arbitration), measures for anti-tax fraud, aspects of administrative cooperation in the field of excise duties and value-added tax. Based on the analyzed information, the author aimed to analyze the revenues from fiscal revenues to the National Public Budget, in order to determine the impact of the FB12 indicator "Voluntary Compliance".*

**Key words:** *fiscal system, taxes, fiscal obligation, fiscal revenues, EU, taxpayers, legislation, VAT*

**JEL CLASSIFICATION:** H2, H7, K34, H3

#### **INTRODUCERE**

Reformele fiscale sunt esențiale pentru Republica Moldova în contextul integrării sale în Uniunea Europeană (UE). Aceste reforme sunt necesare pentru a crește eficiența colectării veniturilor statului și pentru a reduce evaziunea fiscală care afectează bugetul național. În acest studiu de caz s-a remarcat care este esența, rolul și importanța reformelor fiscale în RM în contextul integrării în UE. Reformele fiscale sunt importante pentru finanțele publice ale unei țări și pot avea un impact semnificativ asupra economiei. În procesul elaborării acestei cercetări, autorul a utilizat deducția, pornind de la informația generală, teoretică privind veniturile fiscale, ponderea acestora. Filosofia cercetării se întemeiază pe logică, acte legislative și calcule după formule. În partea teoretică autorul a utilizat drept materie bibliografică găsită din literatura de specialitate, iar calculele, precum și studiul s-a făcut pe baza datelor statistice privitor la venituri fiscale în perioada anilor 2019-2022 de pe site-ul [mf.gov.md](http://mf.gov.md), [sfs.md](http://sfs.md), [customs.gov.md](http://customs.gov.md).

#### **CONȚINUT DE BAZĂ**

Sistemul fiscal reprezintă un sistem complex în care interacționează baza legislativ-normativă de ordin fiscal și administrarea fiscală, care a fost studiat și prezentat în opere valoroase de cercetare economică de către savanți autohtoni și români.

Integrarea în Uniunea Europeană necesită o serie de reforme inclusiv și în domeniul fiscal, care să asigure convergența cu standardele europene și eliminarea discrepanțelor. Printre aceste reforme se numără: simplificarea și armonizarea sistemului fiscal: este necesară o reformă a sistemului fiscal pentru a înlătura diferențele dintre țările UE. Aceasta ar trebui să includă o reevaluare a tuturor impozitelor și taxelor, pentru a elimina suprapunerile și inechitățile și pentru a armoniza categoriile de impozite utilizate în toate țările; consolidarea legislației fiscale: este importantă revizuirea legislației fiscale în conformitate cu standardele UE și consolidarea acestora. De exemplu, este necesară armonizarea reglementărilor privind TVA-ul, în vederea eliminării inechităților și evitării dublei impuneri; politici fiscale progresive: pentru a reduce inegalitățile socio-economice și pentru a crește coeziunea socială, trebuie introduse politici fiscale progresive, prin care se impozitează mai mult veniturile ridicate și mai puțin cele modeste; combaterea fraudei fiscale: combaterea evaziunii fiscale este esențială pentru a asigura echitatea fiscală și a reduce pierderile bugetare. Acest lucru poate fi realizat prin monitorizarea activității economice și luarea de măsuri drastice împotriva celor care încalcă legea; promovarea investițiilor: prin acordarea de stimulente fiscale pentru investitori, se pot crește nivelurile de investiții pe teritoriul național și astfel se pot îmbunătăți perspectivele economice și sociale.

În contextul realizării reformelor necesare a fi întreprinse ne-am propus să analizăm performanța administrării fiscale al RM. Administrația fiscală la nivel național este responsabilă pentru administrarea taxelor și impozitelor, precum și pentru gestionarea altor venituri ale bugetului de stat, inclusiv taxe vamale, impozite pe proprietate, taxe la nivel local și alte taxe și contribuții sociale. Prosperitatea economică a UE este atracția principală pentru statele care vor să adere la UE. Perspectiva de aderarea la UE în același timp oferă motivația și modelul pentru reforme interne, așa cum a demonstrat experiența de aderare la UE a statelor din Europa Centrală și de Est.

**Acquis-ul Comunitar** reprezintă totalitatea drepturilor și a obligațiilor comune care decurg din statutul de stat membru al Uniunii Europene, inclusiv cele ce vizează cooperarea administrativă consolidată în partea ce ține de impozitarea (directă), eliminarea dublei impuneri (arbitrare), măsurile de anti-fraudă fiscală, aspecte privind cooperarea administrativă în domeniul accizelor și a taxei pe valoare adăugată, prevederile Planului de acțiune pentru lupta împotriva fraudei în domeniul TVA în Uniunea Europeană, recuperarea creanțelor legate de impozite, taxe și alte măsuri, sprijinirea cooperării fiscale în Uniunea Europeană prin intermediul Fiscalis 2020, precum și implementarea planului fiscal european (EU Fiscal Blueprints). [1]

Valoarea medie a indicatorilor EU Fiscal Blueprints pentru Republica Moldova constituie 68 din 100. În linii mari, indicatorii pot fi structurați în 4 blocuri generice, după cum este prezentat în Tabelul 1.

**Tabelul 1 Structurarea indicatorilor Eu Fiscal Blueprints pentru Moldova în blocuri generice**

Indicatorii	Blocul	Punctaj mediu
FB1, FB2, FB4, FB5, FB13, FB14	Management și suport	68,3
FB11	Evidența veniturilor și contribuabililor	65,0
FB8, FB9, FB10, FB12	Conformarea voluntară	62,5
FB6, FB7	Conformarea forțată	68,5

*Sursa: elaborat de autor în baza datelor European Commission. Fiscal Blueprints — A path to a robust, modern and efficient tax administration. Luxembourg, 2007*

Astfel, se observă că cel mai înalt scor a fost realizat la indicatorul FB3 "Legislația fiscală" (90 din 100) și FB10 "Drepturile și obligațiile contribuabililor" (89 din 100), iar cele mai proaste rezultate – la indicatorul FB8 "Cooperare administrativă și asistență reciprocă" (50

din 100) și FB12 "Conformare voluntară" (52 din 100). Este de menționat că anume acei doi indicatori la care s-au înregistrat performanțe proaste reprezintă ținta perfecționării continue în cadrul Uniunii Europene pe parcursul ultimilor 20 ani.

Reieșind din informația analizată, autorul și-a pus ca scop să analizeze încasările din veniturile fiscale la Bugetul Public Național, pentru a putea determina impactul indicatorului FB12 "Conformare voluntară", ce se referă la acțiunea prin care o persoană sau o entitate își asumă responsabilitatea de a respecta normele și reglementările legale într-un mod voluntar, înainte ca acestea să fie impuse prin forța legii sau prin sancțiuni.[1]

Deși conformarea voluntară nu este impusă prin lege, este încurajată de autorități și de societatea civilă în Republica Moldova. conformarea voluntară reduce riscul de încălcări ale legii, contribuie la o mai mare transparență și responsabilitate socială și reduce costurile și timpul necesar pentru a soluționa litigiile sau problemele legale.

**Tabelul 2 Analiza indicatorilor EU Fiscal Blueprints pentru Republica Moldova**

			1	2	3	4	5	6	7	8	
Cadrul global al unei administrații fiscale	FB1	Țintă	100	25	15	5	20	10	10	15	
		De facto	75	20	10	4	15	7	10	9	
Structuri și organizare	FB2	Țintă	100	25	15	15	25	20			
		De facto	63	15	10	8	15	15			
Legislația fiscală	FB3	Țintă	100	25	20	15	20	20			
		De facto	90	20	18	15	20	17			
Aspecte legate de personal și comportamentale	FB4	Țintă	100	40	30	15	15				
		De facto	72	30	15	12	15				
Managementul resurselor umane	FB5	Țintă	100	25	20	15	20	20			
		De facto	62	10	10	10	12	20			
Colectarea veniturilor și executarea silită	FB6	Țintă	100	15	15	20	20	20	10		
		De facto	70	13	12	15	10	10	10		
Auditul (controlul) fiscal	FB7	Țintă	100	30	30	20	20				
		De facto	67	30	20	5	12				
Cooperarea administrativă și asistența reciprocă	FB8	Țintă	100	20	20	15	10	15	10	10	
		De facto	50	17	7	10	5	7	4	0	
Frauda și evaziunea fiscală	FB9	Țintă	100	15	20	10	15	10	10	10	10
		De facto	59	10	5	10	10	5	4	5	10
Drepturile și obligațiile contribuabililor	FB10	Țintă	100	15	10	15	15	15	10	20	
		De facto	89	15	7	15	10	15	10	17	
Sistemul de management al contribuabililor	FB11	Țintă	100	30	25	25	20				
		De facto	65	30	15	10	10				
Conformarea voluntară	FB12	Țintă	100	20	30	20	30				
		De facto	52	5	20	7	20				
Tehnologiile informaționale	FB13	Țintă	100	25	20	20	20	15			
		De facto	76	15	18	16	15	12			
Comunicarea	FB14	Țintă	100	30	10	20	20	10	10		
		De facto	62	25	4	17	10	3	3		

Cele mai puțin performante rezultate pe indicatori Fiscal Blueprints

Cele mai performante rezultate pe indicatori Fiscal Blueprints

Cele mai mari discrepanțe între indicatorul-țintă și situația *de facto*

Coincidențe între indicatorul-țintă și situația *de facto*

**Sursa:** Elaborat de autor în baza European Commission. Fiscal Blueprints — A path to a robust, modern and efficient tax administration. Luxembourg, 2007[2]

Creșterea coincidențelor între indicatorul-țintă și situația *de facto*, ar duce și la mărirea indicatorului FB9 "Fraudă și evaziune fiscală", adică ar reduce însăși evaziunea fiscală, fiind cauzată de cele mai dese ori de contribuabilii care nu-și asumă responsabilitățile legate de legile fiscale. Atunci când o persoană sau o companie respectă legile fiscale și plătește taxele și impozitele în mod voluntar, veniturile fiscale ale statului vor crește.

Indicatori/perioada analizată	2019	2020	2021	2022
TVA	31.91	32.96	31.08	32.49
Impozite pe venit	15.65	18.51	14.78	15.07
Acciz	10.61	10.10	10.52	9.94
Taxe asupra comerțului exterior	3.01	2.92	3.04	3.05
Total impozite și taxe	64.13	64.48	63.25	64.06

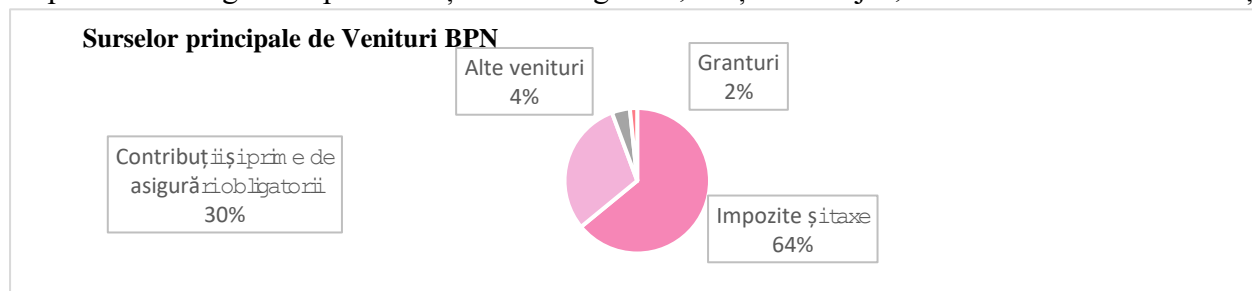
**Tabelul 3 Nivelul Veniturilor Fiscale și ale componentelor sale în BPN (%)**

*Sursa: elaborat de autor în baza datelor de pe mf.gov.md [3]*

Începând de la ideea respectiva, în baza Tabelului 3, autorul și-a propus să analizeze impactul și ponderarea veniturilor fiscale în total venituri ale Bugetului Public Național.

Analizând datele din tabel, observăm că cea mai mare pondere din veniturile fiscale în total venituri BPN o are TVA pentru toate perioadele analizate, astfel fiind principala sursă a veniturilor publice. De asemenea, constatăm că veniturile fiscale au cea mai mare pondere în venituri BPN, 64.06 % în 2022.

De asemenea, putem observa importanța impozitelor și taxelor pe lângă alte surse de venituri importante a bugetului public național în Figura 1, atașată mai jos, astfel accentuând relevanța și



**Figura 1. Diagrama Surselor principale de Venituri BPN**

*Sursa: elaborate de autor în baza datelor de pe mf.gov.md*

De asemenea, conformarea voluntară poate ajuta la reducerea costurilor guvernului pentru colectarea impozitelor și taxelor, deoarece în cazul unei conformări voluntare ridicate, contribuabilii respectă în mod voluntar legislația fiscală, iar astfel guvernul nu trebuie să investească resurse suplimentare în colectarea acestor fonduri.

În general, o conformare voluntară mai ridicată poate avea un impact pozitiv asupra economiei, prin generarea de venituri fiscale suplimentare pentru guvern și prin creșterea încrederii contribuabililor în sistemul fiscal. În concluzie, veniturile fiscale reprezintă o sursă importantă de finanțare a infrastructurii în contextul integrării în UE, iar statele membre trebuie să își îmbunătățească sistemele fiscale pentru a putea beneficia de fondurile UE disponibile și pentru a-și finanța propriile proiecte de infrastructură.

## CONCLUZII/RECOMANDĂRI

Reformele fiscale sunt esențiale pentru integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană și pentru dezvoltarea economică a țării. Prin adoptarea unor politici fiscale responsabile și eficiente, Republica Moldova poate asigura un mediu favorabil pentru afaceri, investiții și creștere economică durabilă. Reformele fiscale ar trebui să se concentreze pe consolidarea sistemului fiscal, prin creșterea colectării veniturilor fiscale, reducerea evaziunii fiscale și sporirea transparenței fiscale. În plus, Republica Moldova ar trebui să încurajeze dezvoltarea sectoarelor economice cu potențial ridicat de creștere, precum sectorul agricol, turismul și sectorul tehnologic. O altă prioritate ar trebui să fie reducerea povățuirii fiscale și a birocrăției, astfel încât să se încurajeze dezvoltarea sectorului privat și a antreprenoriatului, precum și să se crească gradul de conformare fiscală. În concluzie, reformele fiscale sunt esențiale pentru integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană și pentru

dezvoltarea economică a țării. Aceste reforme ar trebui să fie direcționate către consolidarea sistemului fiscal, reducerea evaziunii fiscale, creșterea transparenței fiscale și încurajarea dezvoltării sectoarelor economice cu potențial ridicat de creștere.

#### **REFERINȚE BIBLIOGRAFICE**

- [1] Vragaleva, V. Perfecționarea administrării fiscale în Republica Moldova în contextul armonizării cu standardele uniunii europene. Institutul Național de Cercetări Economice [accesat 18 martie 2023]. Disponibil: [https://ince.md/uploads/files/1548329978\\_autoreferat-teza-doctor-veronica-sireteanu-vragaleva-cu-semnaturi.pdf](https://ince.md/uploads/files/1548329978_autoreferat-teza-doctor-veronica-sireteanu-vragaleva-cu-semnaturi.pdf)
- [2] European Commission. Fiscal Blueprints, Luxembourg, 2007. Disponibil: [https://taxation-customs.ec.europa.eu/sites/default/files/docs/body/fiscal\\_blueprint\\_en.pdf](https://taxation-customs.ec.europa.eu/sites/default/files/docs/body/fiscal_blueprint_en.pdf)
- [3] [www.mf.gov.md](http://www.mf.gov.md)

**Coordonator științific: BULGAC Corina, dr., conf.univ.**  
Academia de Studii Economice a Moldovei,  
Strada Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61, Chișinău, RM  
e-mail: [bulgac.corina@ase.md](mailto:bulgac.corina@ase.md)